

Igor Pivlis
PhD студент,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль
Науковий керівник:
доктор економічних наук, професор Зварич Р.Є.

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТА РИЗИК НЕКОНТРОЛЬОВАНИХ ВІДХОДІВ

Відходи можна вважати ресурсом, який втратив свій шлях через відсутність державної політики контролю над ними. Без заходів сміття тече, як вода, до найнижчої точки. найдешевший спосіб його утилізації – часто незаконне звалище. Неналежне поводження (тверді міські відходи) є основним джерелом морського сміття та становить 5% парникових газів. Погане поводження з відходами створює загрозу як для навколишнього середовища, так і для здоров'я людей. Це перешкоджає людському розвитку, розвитку міста та економічній діяльності, таким чином слугуючи перешкодою для розвитку. Без належного поводження з відходами досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) буде практично неможливим, особливо ЦСР 12 (сталі моделі споживання та виробництва). Тому потрібно вирішувати проблеми зі сміттям, що є можливим в умовах спільного внеску. Питання відходів часто є відправною точкою для роздумів про циркулярну економіку, але створення циркулярної системи та розвиток ролі сектору управління відходами є повільним процесом змін. Управління твердими відходами, безперечно, є однією з найважливіших муніципальних послуг і є передумовою для інших муніципальних заходів. Це критично важливий елемент планування сталих, здорових та інклюзивних міст і спільнот, який часто ігнорується. Управління відходами слід розглядати як частину більшої концепції ресурсної стратегії. Адекватна інфраструктура поводження з відходами є попередником і може діяти як каталізатор циркулярної економіки. Без належного поводження з відходами циркулярна економіка неможлива.

Економіка схильна до накопичення відходів. У сільських суспільствах це вважалося нормою життя. Раніше сміття складали просто біля житла, і воно швидко розкладалося. Але коли почалася урбанізація, це призвело до проблем охорони здоров'я та соціальних проблем. В Європі римські та османські міста першими звернули увагу на поліпшення гігієни та санітарних умов. Однак їхні зусилля не могли наздогнати зростання міст у середньовіччі. Проблема відходів значно прискорила поширення хвороб, показавши, що зусилля з утилізації відходів ще мають зробити довгий шлях. Епідемії холери в середині 19 століття спонукали міську владу до покращення питної води, каналізації та збирання сміття. Близько 1900 року більшість міст Європи почали організовувати прибирання міст як невід'ємну частину своїх обов'язків. У той період відходи потрапляли на відкриті звалища за межами міст. Неформальні працівники намагалися заробити на життя збором паперу, металу та текстилю. У більшості

західних країн у першій половині 20 століття професіоналізація поводження з відходами почалася із запровадження моторизованого збору, уніфікованих побутових баків та офіційного оформлення сміттєзвалищ. Проте зростання міст продовжувався, і нові житлові проекти привели громадян на периферію цих сміттєзвалищ і викликали занепокоєння щодо диму, запахів і комах. Було запроваджено огорожу та щоденне покриття сміттєзвалища, але проблеми з навколишнім середовищем та здоров'ям, які виникають через цей імпровізаційний метод поводження з відходами, залишалися. З подібною проблемою досі стикаються люди в багатьох частинах світу. Відходи все ще часто потрапляють на відкриті звалища, що спричиняє проблеми з навколишнім середовищем і здоров'ям у суспільстві.

Збільшення дефіциту місця спонукало міську владу запровадити спалювання сміття. Іншим розробленим рішенням було транспортування відходів потягом і човном до сміттєзвалищ на більші відстані, іноді до інших муніципалітетів. Управління утилізацією відходів поступово покращувалося після випадків витоку звалищ та токсичних викидів зі сміттєспалювальних заводів. Було вжито заходів для зменшення викидів і неприємностей, спричинених смітниками. Для зменшення ризиків для ґрунтових вод і фільтрату були введені футеровки, а біогаз видобувався зі звалищ. Було досліджено викиди від сміттєспалювальних установок і виявлено діоксини. Ці ризики підкреслюють, що для захисту навколишнього середовища необхідне значне збільшення інвестицій і професіоналізму в утилізації відходів. Вирішувати це на муніципальному чи провінційному рівні вже було недостатньо. Санітарні полігони та сміттєспалювальні заводи можуть бути прибутковими лише за умови збільшення потужностей. Таким чином, сусідні муніципалітети почали співпрацювати з метою досягнення ефекту масштабу. У деяких випадках органи державної влади об'єднувалися з приватними компаніями, щоб забезпечити фінансування та діяльність. Розвиток у Західній Європі призвів до зменшення кількості сміттєзвалищ, але, водночас, до збільшення масштабних сміттєспалювальних заводів, збільшення відстаней транспортування та сильніших локальних впливів на ці об'єкти. Таким чином, щоб зменшити вплив, спричинений цими методами, було прийнято політику щодо покращення захисту навколишнього середовища та зменшення обсягів відходів шляхом переробки.

Перелік використаних джерел:

1. Kaza, Silpa; Yao, Lisa C.; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank. 2018. What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. URL: <https://olc.worldbank.org/system/files/What%20a%20Waste%202.0%20Overview.pdf>
2. Zero Waste Europe. 2019. The story of REC: The hidden emissions of the youngest Dutch incinerator. URL: <https://zerowasteurope.eu/2019/06/the-story-of-rec/>
3. Circle Economy. 2022. The Circularity Gap Report. URL: <https://www.circularity-gap.world/2022#Download-thereport>